

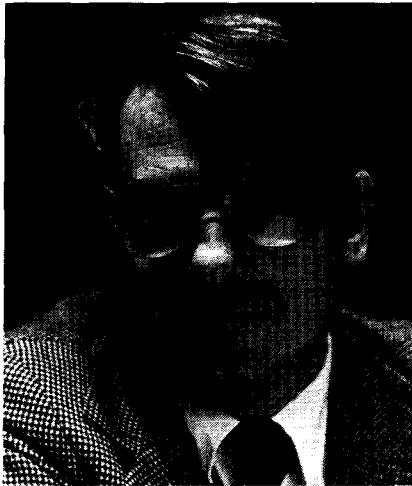
Een ziek najaar?

D.J. Wolfson

Hoe ziek is Nederland? Als ik de Miljoenennota lees, dan valt dat best mee. Dit blijmoedige stuk geeft op blz. 24 een figuurtje over de WAO, waaruit moet blijken dat bij ongewijzigd beleid de lineaire extrapolatie van de invalideringsgraad zorgen baart, ja. Maar kijk, we kunnen het streepje ook horizontaal trekken (stabilisatie op niveau 1989). En hop, als we een daling met 15.000 uitkeringsjaren per jaar veronderstellen, dan gaat het streepje zowaar naar beneden, en dan breekt in het jaar 2000 de zon door. Dat noem ik nou statistiek!

Toch word ik een beetje ziek van dat figuurtje. Want ik weet dat een lineaire extrapolatie een verkeerd beeld geeft van wat er bij ongewijzigd beleid te wachten staat. Onze demografie verandert snel. Oudere werknemers krijgen een zwaarder gewicht in de beroepsbevolking. Dat betekent, *ceteris paribus*, een *versnelling* van de WAO-instroom, want het zijn vooral de ouderen die die kant opgaan. Daar houdt het kabinet geen rekening mee. En hoe moet dat streepje horizontaal worden, laat staan naar beneden gaan? Daar geeft de Miljoenennota zeven regels tekst over, met bezweringsformules waar we al jaren over praten. Over het ziekteverzuim valt een dergelijk verhaal te vertellen. Goed, er is een verbeterend klimaat om over dit soort zaken te praten, getuige de resultaten van het najaarsoverleg, maar het daar ontwikkelde beleid overtuigt nog niet dat het drama dat zich op de arbeidsmarkt aftekent in zijn volle omvang wordt onderkend. Een poging tot redramatisering, derhalve, om te laten zien dat het hier niet alleen om een sociaal en financieel probleem gaat maar, vooral ook, om een probleem in de sfeer van de reële economie.

Het IMF verwacht vooralsnog geen grote gevolgen van de Golfcrisis voor West-Europa. Voor Nederland betekent dit dat de trendwaarde van zo'n 110.000 banen erbij per jaar wellicht niet verder zal inzakken dan, zeg, naar 70.000 nieuwe banen per jaar. Bij een geregistreerde werkloosheid van 340.000 (MEV 1991), waarvan ongeveer de helft tot de harde kern behoort, een – alweer – demografische terugloop in het aantal nieuwe toetreders en een al zichtbaar bestand van openstaande aanvragen van zo'n 150.000, betekent dit dat het binnen enkele jaren helemaal spaak loopt op de arbeidsmarkt. De vraag blijft of het vorige week gehouden najaarsoverleg voldoende verstrekkende maatregelen heeft opgeleverd. Zo

neen, dan weten we uit ervaring wat er gaat komen: een loongolf die de vruchten van jarenlange matiging weer teniet doet, dit kabinet onderuit haalt (koppelingen!) en, na 1992, een onstuitbare stroom nieuwe allochtonen op gang brengt. Geen Turken en Marokkanen, deze keer, maar Duitse vrienden 'aus dem ehemahligen sogenannten DDR', die de Westgau Holland andermaal en nu definitief in bezit komen nemen. Ik weet niet of u dat zo'n leuk idee vindt. Voor anderen dan socialisten is het natuurlijk prachtig om de PvdA aan het lijntje van de koppelingen te zien spartelen, maar het totaalbeeld... Nee, ik denk dat de vis dan *echt* te duur betaald wordt.

Hoe lossen we dat dan op? In de eerste plaats door het wegnemen van de snel om zich heengrijpende knelpunten op de arbeidsmarkt met een op scholing en toetreding gericht beleid, speciaal gericht op doelgroepen met een hoog potentieel: vrouwen, reeds aanwezige allochtonen en herintredende, ten onrechte in de WAO opgeborgen arbeidsgeschikten. Daarnaast door verzuimbesteding en het indammen van de oneigenlijke WAO-instroom: Nederland is niet tweemaal zo ziek als België of Duitsland. Wie die fictie niet wil opgeven, geeft *alles* op.

Verzuimbesteding vraagt om prikkels, om een differentiatie van de werkgeverspremie voor de Ziektewet die een laag verzuim (een goed personeelsbeleid) belooft en een hoog verzuim afstraft. De werkgevers hebben nog steeds moeite met de simpele logica dat *zij* een verzuimbeleid moeten

voeren (individuele werknemers kunnen dat niet). Zo'n premiedifferentiatie ondersteunt dat bewustwordingsproces, maar geef die differentiatie dan wat meer ruimte, bij voorbeeld door het aantal wachtdagen te verhogen van twee tot vijf; dat loont de moeite bij een herverzekering van de risico's die werkgevers bij cao overnemen, en betaalt zich terug in premieverlaging. Terugdringen van de WAO-instroom vraagt om *meer* dan prikkels, dat staat zelfs in die zeven regels van de Miljoenennota, ja. Om een betere medisch-arbeidskundige begeleiding van zieken en potentiële arbeidsgeschikten, dat is vorige week openlijk onderkend, maar ook, en vooral, om het in interprofessionele toetsing greep krijgen op het medisch handelen in het keuringscircuit. Daar lees ik niets over.

Het hele hier bepleite integrale arbeidsmarktbeleid kost geld, veel goed besteed geld. Hoe komen we daar aan? Als eerste optie door de bovengrens van de contractloonstijging in overleg te beperken – voor 1991 tot een normwaarde van 3% – en de overige loonruimte per cao voor goede werken in het arbeidsmarktbeleid te bestemmen, de uiterst vruchtbare suggestie (afgezien van het percentage dan) waarop de werkgevers Van Stekelenburg volstrekt ten onrechte buitenspel hebben gefloten. In de tweede en laatste plaats door een fiscale heffing op de overschrijding van de normwaarde van de bruto loonstijging per werknemer, als mildere variant van de destijds op deze pagina (*ESB*, 8 augustus 1984) bepleite begeleide loonpolitiek, indien en voor zover de eerste optie niet lukt. Het budget is dus verzekerd, wat er langs de privaatrechtelijke weg niet komt, komt er langs de publiekrechtelijke.

Ik hoor de protesten al: Lastendruk! Verstarring! Loonmaatregel! Kom nou. Wie "lastendruk" roept, vergeet dat een loonexplosie veel meer kost. Wie "verstarring" roept wil niet zien dat partijen nu juist verzocht wordt zelf de arbeidsmarkt flexibel te maken, met een loonpolitiek waarin het begeleidende element een *subsidiar* en *indirect* instrument verschaft voor het in wederzijds belang doorbreken van patstellingen en gevangenen-dilemma's. Dat is heel iets anders dan het klassieke "Und bisst du nicht willig, so brauch' ich Gewalt" van Erlikönig. Zoveel Duits heb ik vast geleerd.

D.J. Wolfson